

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY NA ŠKOLNÍ ROK 2024/2025

Zpracovala: Mgr. Zuzana Majdyšová, školní metodička prevence

Preventivní program školy vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže č.j. 21291/2010-28. Jeho úkolem je poskytnout žákům, rodičům a pedagogickým pracovníkům školy informace v oblasti prevence rizikových projevů chování, vést žáky k osvojování základních kompetencí v oblasti zdraví a zdravého životního stylu a rozvíjet u nich dovednosti, které vedou k odmítnutí všech druhů sebedestruktivního chování, projevů agresivity a porušování zákona. Součástí PPŠ je také Krizový plán školy, který stanovuje postup pedagogů v situacích rizikového chování žáků. Je uveden v příloze č. 1.

1. Charakteristika školy

Základní škola K. Světlé je základní školou sídlištního typu nacházející se v městské části Havířov – Podlesí. Je situovaná v příjemném prostředí v blízkosti lesoparku. Je lehce dostupná ze všech částí města městskou hromadnou dopravou.

Budova školy je členěna do čtyř pavilonů. Interiér je prostorný, vzdušný a prosvětlený. Je vkusně vyzdoben výtvarnými pracemi žáků.

Ve školním roce 2024/2025 navštěvuje školu 445 žáků. Výuka probíhá ve 22 kmenových třídách (13 tříd na 1. stupni a 9 tříd na 2. stupni). Kapacita školy je 450 žáků. Školní družinu s pěti odděleními navštěvuje 140 žáků. Základním dokumentem školy je školní vzdělávací program Harmonie ducha i těla.

2. Personální zajištění prevence:

- ředitel školy: Ing. Mgr. Petr Ptáček, Ph.D., MBA
- zástupkyně ředitele pro 1. stupeň: Mgr. Petra Bartošová
- zástupce ředitele pro 2. stupeň: Mgr. Jiří Václavínek
- školní metodička prevence: Mgr. Zuzana Majdyšová
- výchovný poradce: Ing. Viera Horváthová
- školní speciální pedagog: Mgr. Alena Urbanová
- školní psycholog: Mgr. Eva Jarková

- **členové školního poradenského pracoviště:** školní metodička prevence, výchovný poradce, školní speciální pedagog, školní psycholog

3. Analýza stávajícího stavu

Na základě výskytu případů rizikového chování v minulém školním roce, kdy pedagogové řešili zejména špatné vztahy v třídních kolektivech a agresivní chování žáků, se zaměříme více na práci s třídními kolektivy. ŠMP spolu se školní psycholožkou bude nadále poskytovat třídním učitelům podporu při realizaci třídnických hodin. Zaměříme se také na prevenci závislosti na hraní počítačových her, prevenci kyberšikany a bezpečnost na sociálních sítích. Pokusíme se nabídnout zákonným zástupcům vzdělávací akci v této oblasti, aby mohli lépe ochránit své děti v kyberprostoru. Z dalších typů rizikového chování, vnímáme jako důležité, zaměřit se na prevenci kouření, užívání omamných a psychotropních látek, vandalismu a šikany.

Cíle Preventivního programu vycházejí ze Školní preventivní strategie na období 2023 – 2027

Krátkodobé cíle MPP:

a) Směrem k žákům:

- podporovat osobnostní a sociální rozvoj žáků,
- rozvíjet sociálně komunikativní dovednosti,
- osvojit si kompetence (znalosti, dovednosti, způsobilosti), které efektivně snižují riziko výskytu případně rozvoje konkrétních forem rizikového chování.

b) Směrem k pedagogům:

- jednotně výchovně působit, vzájemně spolupracovat a konzultovat problémové situace,
- monitorovat rizikové chování žáků ve třídě,
- komplexně uplatňovat prevenci rizikového chování, začleněním vhodných témat do vyučovacích předmětů,
- podporovat kompetence a vzdělávání pedagogů v oblasti prevence,
- rozvíjet spolupráci s rodiči žáků.

c) Směrem k rodičům:

- získávat rodiče pro spolupráci se školou, nabízet rodičům účast na akcích školy
- nabízet rodičům odborné přednášky o rizikovém chování,
- nabízet rodičům poradenskou pomoc v oblasti rizikového chování.

4. Školní poradenské pracoviště (ŠPP)

Členové školního poradenského pracoviště jsou školní metodička prevence, výchovná poradkyně, školní speciální pedagožka, školní psycholožka.

Společné schůzky probíhají čtvrtletně nebo dle aktuální potřeby častěji a je z nich proveden zápis. Cílem je nastavení spolupráce a intervence při řešení konkrétních případů rizikového chování žáků, předávání a vyhodnocování aktuálních informací. Členové ŠPP průběžně aktualizují informace pro rodiče a žáky na společné nástěnce ve vestibulu školy a na webových stránkách školy.

5. Zařazení témat prevence do školního vzdělávacího programu

Na 1. stupni spočívá primární prevence zejména na třídním učiteli. Záleží na jeho znalostech, dovednostech a kreativitě, jak si připraví preventivní témata v předmětech, jako jsou přírodověda, vlastivěda, prvouka, tělesná výchova. Při výuce využívá různých metod, např. výklad, samostatnou práci, skupinovou práci, projektové vyučování, interaktivní činnosti nebo dramatickou výchovu. **Na 2. stupni** je důležitá spolupráce třídního učitele s vyučujícími těch předmětů, kterých se primární prevence nejvíce týká - výchova ke zdraví, občanská výchova, přírodopis, práce s počítačem, ale i literatura, dějepis, tělesná výchova. Při výuce lze využít metody výkladu, skupinové práce, samostatné práce, přednášky nebo diskuze. **Učitelé na 2. stupni mohou ve výuce využívat filmy** o problematice šikany, domácího násilí, manipulace, poruch příjmu potravy, HIV/AIDS. Mají k dispozici také metodiku k těmto filmům.

Předpokládané výstupy v oblasti prevence ve školním vzdělávacím programu školy:

1. – 3. ročník

- Žáci dokážou pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog a zneužíváním léků,
- jsou seznámeni s jednoduchými způsoby odmítání návykových látek,
- uvědomují si hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu,
- mají právní povědomí v oblasti rizikových forem chování.

4. – 5. ročník

- Žáci mají povědomí o zdraví jako o základní lidské hodnotě,
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl,
- uvědomují si zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví,

- mají povědomí o zákonech omezujících kouření, požívání alkoholu a zakazujících užívání a šíření drog,
- pojmenovávají projevy lidské nesnášenlivosti,
- získávají informace o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých, jako je šikana, násilí a zastrašování je protiprávní,
- orientují se v základních způsobech odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky.

6. – 9. ročník

- žáci si uvědomují význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl,
- jsou vedeni k respektování odlišných názorů či zájmů lidí a odlišných způsobů jejich chování a myšlení, jsou vedeni k toleranci k menšinám, národnostním a náboženským skupinám,
- jsou seznamováni s vhodnými způsoby řešení neshod se spolužáky nenásilným způsobem a uplatňují je v praxi,
- uvědomují si, jaké chování je vhodné a jaké nevhodné v různých situacích,
- jsou obeznámeni s významnými dokumenty upravujícími lidská práva, případně povinnosti občana
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy,
- hodnotí vhodné a nevhodné zdravotní návyky, dokážou vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví,
- uvědomují si pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny,
- ví, že zneužívání dítěte je trestné,
- jsou schopni diskutovat o rizicích užívání drog a jiných návykových látek, přiměřeně věku se orientují v trestné právní problematice návykových látek,
- uvědomují si rizika šíření pohlavně přenosných a jiných infekčních chorob,
- jsou informováni o tom, jak bezpečně pracovat s internetem,
- ví, kde hledat odbornou pomoc,
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii, divácké násilí a umí o nich diskutovat.

Klíčová témata v jednotlivých ročnících

1. ročník

prvouka

- pracovní a odpočinkové návyky
- bezpečná cesta do školy, semafor, dopravní značky
- doprava ve městě
- důležitá telefonní čísla
- hygiena

- žijeme zdravě – zásady zdravé výživy
- moje rodina – vztahy mezi lidmi
- volný čas

tělesná výchova

- bezpečnost a kladný vztah k pohybu a sportu

2. ročník

prvouka

- dopravní situace, předcházení rizikovým situacím, povinnosti chodce a cyklisty
- bezpečná místa pro hry a odpočinek
- pravidla první pomoci, schopnost přivolat pomoc, znalost tel čísel
- umět přivolat pomoc v rizikových situacích
- znát telefonní čísla záchranného systému
- prevence úrazů a onemocnění

tělesná výchova

- bezpečnost a kladný vztah k pohybu a sportu

3. ročník

prvouka

- spolužáci – společenské chování, vztahy mezi lidmi
- cesta do školy – dopravní výchova, rizikové chování v dopravě, chodci
- povolání – vztah k práci
- naše zdraví – osobní hygiena
- žijeme zdravě - stravování, rizikové sporty, poruchy příjmu potravy, volný čas a pohyb
- chraňme své zdraví i zdraví ostatních – závislosti, rizikové sporty, rizikové chování v dopravě

tělesná výchova

- volný čas a pohyb
- bezpečnost a kladný vztah pohybu a sportu
- nevhodné chování ve sportu – agrese
- dopravní výchova - rizikové chování v dopravě

4. ročník

práce s počítačem

- netiketa, kyberšikana, soukromí a bezpečí na síti

dopravní výchova

- teorie a praxe - cyklista

tělesná výchova

- využívání volného času a pohyb

5. ročník

práce s počítačem

- netiketa, kyberšikana, soukromí a bezpečí na síti

přírodověda

- rodina - sexuální výchova, etická stránka sexuality, partnerské vztahy
- zásady první pomoci - život ohrožující zranění, přenosné choroby
- krizové situace - postupy v případě ohrožení
- pohyb, volný čas, vztah k práci, stravování, osobní hygiena, společenské chování, vztahy mezi lidmi
- spektrum poruch příjmu potravy
- sexuální rizikové chování
- rizikové sporty

vlastivěda

- 2. světová válka – agrese, šikana, rasismus, antisemitismus – koncentrační tábory, xenofobie, vztahy mezi lidmi,
- Evropská unie – společenské chování, vztahy mezi lidmi
- cestovní ruch a rekreace – volný čas a pohyb
- Marie Terezie – záškoláctví

6. ročník

zeměpis

- násilí, vandalismus
- odlišnosti mezi lidmi

práce s počítačem

- internet a počítačová bezpečnost - kyberšikana, kybergrooming, stalking, mobilní telefony

občanská výchova

- volný čas a jeho využití
- šikana, násilí, lidská práva
- vztah k domovu
- respekt k jiným národům

7. ročník

občanská výchova

- vztahy mezi lidmi - sociální skupiny (rodina, škola, kamarádi)
- působení sekt - sociální skupiny
- antisemitismus, xenofobie - druhy náboženství, tolerance k menšinám

- volný čas - vnímání umění

práce s počítačem

- bezpečnost na internetu - kyberšikana, kybergrooming, stalking, mobilní telefony

výchova ke zdraví

- zdraví - životní styl, zdraví a nemoc
- autodestruktivní závislosti - drogy, trestná činnost
- vztahy - rizika předčasného sexuálního života
- agresivita, domácí násilí

8. ročník

práce s počítačem

- bezpečnost na internetu - kyberšikana, kybergrooming, stalking, mobilní telefony

občanská výchova

- člověk v sociálních vztazích
- osobnost - přiměřené prosazování
- zdravá životospráva
- právní minimum

pracovní činnosti

- volba profesní orientace
- zaměstnání - diskriminace
- trh práce

přírodopis

- rozmnožování člověka
- zdraví a nemoc (HIV/AIDS)

výchova ke zdraví

- kyberšikana
- lidská sexualita
- agresivita
- domácí násilí

dějepis

- svět. 2. pol. 19. stol. - nacionalismus
- přelom 19. a 20. stol. - emancipace žen, šovinismus

9. ročník

Jazyk český - literatura

- neklidné 20. století - války, antisemitismus, nacionalismus, fašismus, nacismus

občanská výchova

- vztah k práci – pracovní poměr - práva a povinnosti zaměstnanců a zaměstnavatelů
- vztahy mezi lidmi - dlouhodobé vztahy, manželství, výchova dětí

zeměpis

- rasismus a xenofobie
- homofobie
- mezinárodní migrace

práce s počítačem

- internet a počítačová bezpečnost - kyberšikana, kybergrooming, stalking, mobilní telefony

občanská výchova

- občan a právo - ochrana majetku, poškozování majetku
- právní ochrana - děti a paragrafy
- aktuální témata - migrace, vzrůstající nacionalismus, xenofobie a další

dějepis

- fašismus, komunismus, nacismus - antisemitismus, nacionalismus, extremismus, xenofobie
- Holocaust - antisemitismus, extremismus, intolerance

výchova ke zdraví

- zdravá výživa - bulimie, anorexie
- zdravý životní styl - extrémní sporty
- multikulturní výchova – extremismus
- prevence zneužívání návykových látek - drogy, centra odborné pomoci
- vztahy - sexuální start, antikoncepce

6. Třídnické hodiny a diagnostika tříd

Třídnické hodiny jsou nedílnou součástí, i když nejsou zařazeny do rozvrhu hodin. Škola zakoupila balíček třídnických hodin od firmy MADIO, které mohou třídní učitelé v tomto školním roce opět využívat. Třídní učitelé je budou realizovat dle potřeby a časových možností. Školní metodická prevence a školní psychologka nabídla třídním učitelům metodickou pomoc při jejich realizaci. Zajistili jsme na webu Diagnostikaskol.cz online vyhodnocování dotazníku B1, který zjišťuje vztahy ve třídách. TU mohou tento nástroj využít a zefektivnit tak práci s kolektivem třídy.

Možný **obsah třídnických hodin**: vzájemné poznávání, oceňování, předcházení a řešení problémů, tvorba třídních pravidel, práce se vztahy v třídním kolektivu, komunitní kruhy, témata rizikového chování, sociální dovednosti.

7. Pravidla třídy

Pravidla třídy jsou vytvářena na začátku školního roku, přičemž je možné přidávat další body (nebo naopak ubírat) v průběhu roku v reakci na aktuální situaci. Zcela zásadní je aktivní **tvorba těchto pravidel žáky za spolupráce učitele**. Pravidla vycházejí ze školního řádu a zvyklostí školy, žáci by je měli vnímat jako něco, na čem se společně dohodli. Při jejich přípravě učitel vede žáky vhodným způsobem k tomu, aby se zamýšleli nad tím, co je třeba udělat, aby se všichni ve třídě cítili dobře. Je důležité, aby pedagogové průběžně sledovali a hodnotili spolu s žáky dodržování nastavených pravidel.

8. Adaptační program pro 6. ročníky

Adaptační kurz poskytuje možnost hlouběji se poznat a stmelit v rámci třídy. V letošním roce jsme opět pro žáky 6. A, 6. B připravili **dvoudenní adaptační kurz**, který proběhne v září v horské chatě Studeničné v Beskydech. Třídy se na chatě vystřídají po dvou dnech. Kurzu se zúčastní vždy jedna třída se svým třídním učitelem. **Zážitkové aktivity budou realizovány odbornými lektory.**

9. Akce pořádané školou pro žáky

Akce jsou uvedeny v programu školy, zde jen výčet možných aktivit, vztahujících se přímo na prevenci RCH.

- **projektový den s tematikou prevence rizikového chování pro 1. stupeň – únor/březen 2025**
- **celoroční projekt Kočičí zahrada (1. – 5. ročník), cílem je rozvoj sociálních dovedností v rámci prevence rizikového chování, 12 témat je prezentováno formou příběhů a následují aktivity s žáky.**
- **celoroční projekt Unplugged (6. ročník), cílem je prevence užívání návykových látek, informovanost a posilování komunikačních a sociálních dovedností.**
- **projekt NPrevence (7. ročník), navazuje na Unplugged, posiluje a upevňuje preventivní efekt u užívání tabáku, alkoholu a konopných drog.**
- **dopravní výchova pro 3. a 4. ročník – průběžně**

10. Nabídka zájmových kroužků

V letošním školním roce si mohou žáci vybrat z několika zájmových kroužků. Nabízíme žákům možnost, jak vhodně využít volný čas po vyučování. Např. klub deskových her, kroužek školního

časopisu Karolínka, gymnastika, taneční kroužek, sportovní hry. Žáci mohou také využít podle svých individuálních potřeb doučování.

11. Školní časopis

V letošním školním roce pokračuje vydávání **školního časopisu Karolínka, který je společný pro 1. a 2. stupeň ZŠ. Budeme se snažit, aby se do jeho tvorby zapojilo, co nejvíce žáků školy. Školní časopis vychází v elektronické verzi a tištěné zkrácené podobě.**

12. Školní parlament

Ve škole působí školní parlament, který spolupracuje s vedením školy. Předkládá návrhy na aktivity a připravuje různé soutěže. V letošním roce bude jeho činnost obnovena po distanční výuce v minulém roce. Zvolení zástupci 3. – 9. tříd se scházejí jednou týdně, aby vymysleli celoškolské soutěže, pomohli s řešením problémů ve škole nebo navrhli nové nápady, které pomohou zlepšit život ve škole. Závěry ze schůzek přednesou své třídě a ta o nich diskutuje. Učíme žáky zodpovědnosti a rozhodování v záležitostech školy.

13. Schránka důvěry

Žáci se mohou se svými problémy obracet na třídní učitele, metodika prevence, výchovného poradce, školního psychologa nebo na jiného jim blízkého pedagogického pracovníka. Rodiče i žáci mohou využít elektronickou schránku důvěry „Školní vrba“ umístěnou na webových stránkách školy. Mohou zprávu směřovat na konkrétního člena týmu ŠPP.

14. Dlouhodobé preventivní programy pořádané odbornými institucemi

V letošním roce bychom rádi vyhledali a zajistili jiné organizace realizující preventivní programy pro děti, než v minulých letech. V průběhu září a října budeme vytvářet databázi kvalitních programů a poté zajistíme jejich realizaci.

15. Vzdělávání a informovanost pedagogických pracovníků

Pedagogové školy mají k dispozici **informace ohledně rizikového chování žáků na sdíleném disku OneDrive v prostředí MS Office 365 v záložce školní metodik prevence.** Vzdělávání pedagogických pracovníků bude probíhat průběžně ve školním roce dle jejich výběru. Škola odebírá **časopis Prevence**, ve kterém jsou odborné články s tematikou prevence, pedagogové si je mohou zapůjčit u školní metodičky prevence.

16. Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou seznámeni se školním řádem a preventivním programem školy na začátku školního roku nebo na třídních schůzkách. Oba dokumenty jsou přístupné na webových stránkách školy. Rodiče mohou využít poradenské služby školního poradenského pracoviště. Rodiče jsou o dění ve třídě informováni na třídních schůzkách nebo individuálních konzultacích. Třídní učitel spolu s rodiči řeší případy rizikového chování žáků. V případě závažnějšího přestupku se řešení účastní členové ŠPP, kteří společně hledají řešení daného problému.

17. Platná legislativa

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28)
- Zákon č. 65/2017 sb. o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví, č.j. 10 194/2002-14
- Vyhláška MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019-2027 (Dokument MŠMT)
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j. 11 691/2004-24
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99-22
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákonů č. 383/2005 Sb., č. 112/2006 Sb., č. 158/2006 Sb., č. 161/2006 Sb.,

17. Sociální síť spolupracujících organizací

- *Metodik prevence PPP Havířov - Mgr. Michaela Skřížalová, +420 597 582 371, metodik@pppkarvina.cz – informace o kontaktech na krizová a poradenská zařízení v regionu*

- Středisko výchovné péče Havířov Svornosti 2, svphavirov@svp-ostava.cz, mobil +420 775 884 212
- Linka bezpečí celá ČR 116 111(www.linkabezpeci.cz), Ostrava (12:00 – 6:00, víkendy nepřetržitě) 596 618 908, 737 267 939 email: linka.duvery@mnof.cz
- Rodičovská linka 606 021 021, www.spolek.linkabezpeci.cz
- www.e-bezpeci.cz, rizika na internetu, online poradna - <http://www.napisnam.cz/>
- Krizová telefonní linka k šikaně pro učitele, žáky a jejich rodiče (8:00 – 18:00) 286 881 059, 774 089 181
- Centrum psychologické pomoci Karviná 596 317 575, 777 499 648 email: karvina@cepp.cz
- ELPIS (Poradna pro oběti trestných činů a pro týrané ženy) Havířov 596 611 239, 739 500 634 Karviná 596 812 764 Ostrava 596 615 935, 734 645 275
- Bílý kruh bezpečí (pomoc obětem trestné činnosti) Ostrava 597 489 204, 731 306 411 email: bkb.ostava@bkb.cz
- Policie ČR 158
- Policie ČR Havířov 596 805 541
- Centrum primární prevence (Renarkon o.p.s. Ostrava) 596 638 807, 602 650 042
- Centrum drogové pomoci Havířov 596 884 854
- Poradna AIDS 800 800 980
- www.manipulatori.cz
- www.prevence-info.cz
- www.svp-ostava.cz – středisko výchovné péče Ostrava – ambulantní služby (odborná pomoc)
- <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/prevence>

Preventivní program školy bude vyhodnocený v červnu 2024.

Příloha: Krizový plán školy

V Havířově 20. 9. 2024

Ing. Mgr. Petr Ptáček, Ph.D., MBA – ředitel školy

.....

Mgr. Zuzana Majdyšová – metodička prevence

.....